

1.

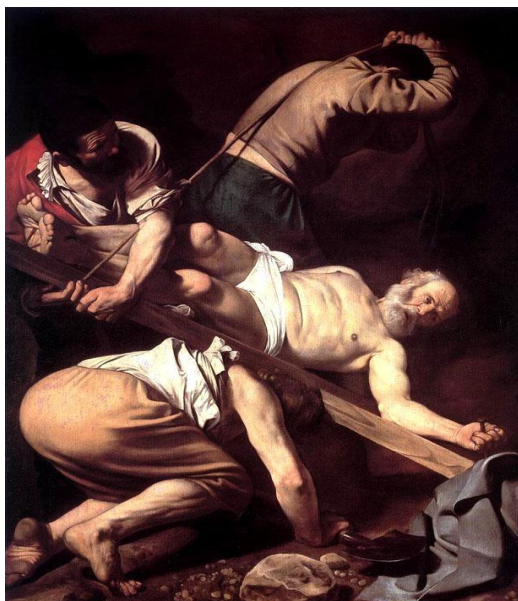

Küsimise daami pildilt? Omaaegne tuntud Läti laulja. Sündinud 01.10. 1956 Rezeknes. Laulis aktiivselt aastail 1975...1991, peamiselt Raimonds Paulsi ansambelis "Modo". Tänapäevaks on ta lõpetanud Läti Ülikooli doktorantuuri ja töötab muusikapedagoogina.

2. Ta on Euroopa parapsühholoogide ja hüpnotiseerijate liidu president. Sündinud Bakuus. 2014 märtsis toimus tema autoriõhtu ja ilmus tema kaheksas kauamängiv. Spordiharrastustki kroonis edu: juunis tuli ta Düsseldorfis jõutõstmises oma vanuseklassis ja kehakaalus maailmameistriks, kusjuures viimati oli ta selle alaga tegelnud 20 aastat tagasi. Tema reklaamid on sageli ajalehtedes. Kes?

3. Me ei tea, kuidas ta tegelikult välja nägi, aga me teame kindlalt, et just teda on kujutanud neil pildidel vastavalt Rubens ja Caravaggio. Kellest jutt?

4. Käesoleval aastal lõppes 83-aastaselt maine tee Rootsi filminäitlejal, modellil ja seksisümbolil. Tema karjäär sai alguse Miss Universe võistlustelt, kus ta jäi silma Hollywoodi talendiotsijaile, vahendab Menu. 1955. aastal pälvis ta ka Kuldgloobuse kõrvalosarolliga mängufilmis «Blood Alley». Tõeline kuulsus saabus aga Federico Fellini filmiga «La Dolce Vita» (Magus elu) 1960. aastal. Kes?

5. Muusika. Kes on helilooja?

GEOGRAAFIA

6. Õiendus on ürikusse kantud. Rutu mägi ei ole enam Sakala kõrgustiku kõrgeim tipp. Äsja mõõdeti, et ... mägi oma absoluutse kõrgusega 146,6 m üle merepinna jätab Rutu mäe (145,2 m.ü.p.) teisele kohale. Mis mäest jutt?

7. ... stan – pindala 72 000 km², rahvaarv 322000 (2002. a)

...kum – pindala 175016 km², rahvaarv 6279740 (2013. a)

Mis sõna käib punktiirile elik ühendab neid kahte regiooni?

8. 1820-21 oli maailmas vabariik, mille lippu näete. Mis nime see kandis? Lisame, et tänapäeval on sellenimeline linn ja provints Itaalias, kuid rohkem on nimi seotud Rootsiga.

9. Nimetage Eestis pärismaisena kasvav suurima õiega taim. Õie läbimõõt on tavaliselt 12...15 cm (suuremas skaalas 10...20 cm). Maksimaalne läbimõõt on Eestis 15 cm. Taim õitseb Eestis juunist augustini. Õied on pooltäidisõied. Õiekate koosneb neljast väljastpoolt rohelisest ja seestpoolt valgest tupplehest ja arvukatest (umbes 50; teistel andmetel 20...25; maksimaalselt 125) spiraalikujuuliselt või rosetina paiknevatest kogukatest lihakatest teravatest kroonlehtedest. Kroonlehed on vähemalt sama pikad kui tupplehed. Varsti pärast õitsemist langevad tupplehed ära. Õitel on nõrk meeldiv (magus, pisut seebine) lõhn. Ainult perekonnanime eest saab ainult ühe punkti.

10. Tõenäoliselt on raske vastata küsimusele, kes on pildil? Olulisem ongi tema saavutus. Küsime, millega (võiks isegi öelda: maailmaajaloolisega) tipnes möödunud aastal pildil olija ja tema toetajate mitmeaastane tegevus?

KALLID KAIMUD

11. Millega on pälvinud mälestamise see naine, Kongla Ann? Mälestuskivi asub Viru-Nigulas.

12. Küsimise poolt Eesti päritolu Rootsi laste- ja noorsookirjanikku. Ta sündis 21.11.1967, pärast gümnaasiumit õppis aasta USAs, oli ametis Hispaania kaubalaevakontoris, poes ja ravimifirmas, töötas erasekretäri ja õpetajana, asutas oma firma, õppis Málagas hispaania keelt ning Rootsis rahvamajandust ja turundust ning reisis tiiru ümber maailma. Eesti keelde on tõlgitud tema „Tommy ja Kribu“ sari, mis räägib kahest teismelisest poisist, kes alatasa satuvad sekeldusisse. 2015. peaks ilmuma selle sarja 10. raamat.
13. **Ted** (sündinud 31. augustil 1984 Salt Lake Citys) on USA mäesuusataja, kahekordne olümpiavõitja ja viiekordne maailmameister. Ta võitis alpi kahevõistluses olümpiakulla 2006. aasta olümpiamängudel Torinos enne Ivica Kostelići. Soõsi olümpiamängudel võitis ta suurslaalomi. 2004. aastal Mariboris sai ta juunioride maailmameistrivõistlustel slaalomis hõbemedali. Maailma karikavõistluste etapivõite on ta saanud 24. Poodiumikohti on ta maailma karikavõistluste etappidelt saanud 49 (seisuga jaanuar 2015).
- György Sándor** (28. mai 1923 – 12. juuni 2006) oli kaasaegse klassikalise muusika helilooja. Ta sündis Rumeenias Transilvaanias ungari juudi perekonnas, enne Austriasse emigreerumist ja seal kodakondsuse saamist elas Ungaris.
- Ei ole vennad. Nimetage nende ühine perekonnanimi.
14. See nimi võiks olla läti taustaga, tähendusega 'mutt'. Eestis kasutatakse nii ees- kui perekonnanimena, levinud on ka variant, kus esitähete ei kasutata. Ootuspäraselt pannakse seda nime eeskätt Lõuna-Eesti poisslastele. Sellenimelisi, nii ees- kui perekonnanimelisi isikuid on muusikute, kirjanike, omavalitsustegelaste jpt, ka mälumängijate seas. Mis nimi?
15. Sarnaste perenimedega sellid. **Mark** sündis 1995 Eestis ja tuli aastal 2012 maletamises Eesti meistriks (6,5 punktiga 9-st). **Jens** sündis 1974 Rootsis, elab Stockholmis ja töötab advokaadina. Tema esikromaan „Kiire raha“ ilmus Rootsis 2006. aastal ning on üks 2000. aastate populaarsemaid Rootsi raamatuid, mille järgi tegi samanimelise filmi Daniel Espinosa. Eesti keeles on ilmunud ka selle järg „Puhas kättemaks“. Triloogia tõlkeõigused on müüdud enam kui kolmekümnesse riiki. Ei ole vennad. Nimetage nende ühine perekonnanimi.

MAAILMAST

16. Mis keelt kõnelevad 40000...70000 läänemeresoomlast Rootsi põhjaosas, Pajala, Övertornea ja Haparanda kommunis. See on arusaadav soome keele rääkijale, kuid seda peetakse poliitilistel ning ajaloolistel põhjustel Rootsi vähemuskeeleks. Keelel puuduvad 19.–20. sajandi soome keele mõjud. Keel sisaldab ka mitmeid laensõnu rootsi keelest. Mitmed sõnad on sarnased või identsed eesti keele sõnadega, aga puuduvad või on teise tähendusega soome keeles. Keel tunnustati Rootsi vähemuskeeleks 1. aprillil 2002. aastal. Oma lipp on neil ka:

17. Kes on pildil? Sündinud 02.03.1931. Nobeli rahupremia laureaat 1990
18. Mille osad on una corda, tre corde ja sostenuto?
19. Milline riik? Seni viimasel jäähoki MMil mais 2014 esindasid neid teiste hulgas ründaja Geoff Platt ja väravavaht Kevin Lalande, peatreeneriks oli Glen Hanlon, üks tema assistente Todd Christopher Woodcroft. Turniir lõpetati 7. kohaga.
20. Maailma kõige suurema käibega toode on bensiin. Milline toode on teisel kohal?

LOODUS + TEADUS

21. Tuntud õpetlane Ch. Darwin lõpetas jumalasse uskumise pärast ühe loomariigi esindaja tegemisi uurides. Ta kirjutas 1860. aastal Ameerika loodusteadlasele Asa Gray'le, et jumal ometi ei ole saanud luua nii jälgi tegevusega looma nagu küsitav. Tegemist on Ichneumonidae sugukonda kuuluvate elajatega, keda on maailmas enam kui 60000 liiki. Varem peeti neid oluliseks erandiks elurikkuse reeglile, mille järgi liigiline mitmekesisus suureneb poolustelt troopika suunas, kuid nüüd on see erandlikkus hulga uute troopiliste liikide avastamise tõttu kahtluse alla pandud.

22. Heal lapsel mitu nime. Lõuna-Ameerika päritolu Myocastor Coypus on tänapäevaks inimese abiga levitatud üle maailma. Tegemist on poolveelise palja sabaga närilisega, tüvepikkus 50-65 cm, sabapikkus 45 cm. Peetakse farmiloomana karusnaha ja liha pärast. Ladina-Ameerika ja suur osa Euroopast kasutab selle looma nimeks coypu, Põhja-Ameerika, Aasia ja endised N. Liidu vabariigid, meie nende hulgas, kasutavad seda küsitavat nime. Segaduse topeldamiseks, küsitava nime all tunnevad coypu-koolkonna omad hoopis saarmat.

23. Varem arvasid teadlased, et Linnutee kuulub 2000 galaktikast koosnevasse Neitsi superparve. Nüüdseks on aga meie aadress oluliselt laienenud. Meie galaktika on hoopis osa millestki väga suurest, superparvest, mille läbimõõt on 520 miljonit valgusaastat ja milles võib olla 100 kvadriljonit tähte. Kuna avastus tehti Hawaii ülikooli astronoomide poolt, on ka meie uue asustusüksuse nimi havaikeelne ja tähendab „tohutusuurt taevast“. Kuidas see kõlab? Vihjeks, sama nime kannab üks muusikapala Lalo Schifirini 1964 välja antud albumil

24. Milliseid hirme kirjeldavad terminid levofobia ja dekstrofoobia?

25. Küsime pikkusühikut, mis tuntumateks ühikuteks teisendatuna on 8 jalga või 2,4 m. Tänapäeval kasutatakse seda ühikut ilmselt ainult teatud spordivõistlustel, kuigi vanasti võis valdkondi rohkem olla. Brittidel on siiski küsitavast mõõtühikust ajendatuna kasutusel ka moodsamad ühikud, mis meie keeli on 4 m ja 8,4 m. Küsitavat mõõtühikut on kasutatud ka ühes tuntud Eesti mängufilmis.

KIIKA KÖÖKI JA MUJALE KA

26. Kuidas nimetatakse spetsiaalse kujuga lehttainapirukat, millesse pannakse enne serveerimist külma või kuuma täidist, nt liha, kala? Täidist võib olla ka magus.

27. Hillary Clintoni „soodustaks“ ühe kõne eest on 300 000 dollarit. Lisandub ohtralt palveid/nõudmisi, mis on popstaari või Hollywoodi diiva väärilised. Kohv, tee, vesi, sidrunilõigud, puhkeruumis lisaks padjad, ingverijoo diietversioon, hummus, puuviljalõigud ja *crudité*. Mis on **crudité**?

28. Seda riisirooga reklaamitakse kui Hispaania riigi sümbolit. Tänapäevaks on sellest saanud populaarne lõunasöök, ent algselt oli tegemist hoopis põllumeeste tagasihoidliku einena, kus kasutati ära kõik parasjagu saadaval olnud toiduained. Üldjuhul olevat selle valmistamine tänase päevani jäänud meespere ülesandeks. Nimi tuleneb ametliku versiooni kohaselt ladina keelest ning tähistab panni, mitte toitu ennast. Levinud on ka romantilisemaid müüte, nt et nimi tulenevat sõnast „temakesele“.
Mis roog?

29. Võrkpalli Eesti-Läti ühisliigas osaleb ka meeskond RTU/Robežsardze, 2014/15 nt kaotati veerandfinaalis Bigbank Tartu meeskonnale. RTU on Riia tehnikaülikool (*Rīgas Tehniskā universitāte*). Mida tähendab läti keeles Robežsardze (e mis firma on)? Selle peakorter on Riias, Rudolfa iela 5, juht Normunds Garbars.

30. Kes laulab laulu „Looking for Freedom“?

TEHNIKA JA TOOTMINE

31. **Küsimine inuiitide müstilist hunti**, kelle nime kannab üks Volkswageni mudel. VW omad on igaks juhuks uurinud nime tähendusi ka teistes keeltes, et ei juhtuks nii nagu tavaliselt: Bora tähendab enamasti külm mäestikutuul, aga hispaania slängis omakorda peeretust. Umbes samamoodi kõlab iiri keeles „homme“ ja romaani keeltes „ta armastab kive“. Sama nime all ilmutas albumi 1990. aastal Mike Oldfield.
32. Asutaja (eluaastad 1875-1951) nime kandvale autofirmale pandi alus 1931. aastal ja ta kuulub tänapäeval Volkswageni kontserni. Mõne aasta eest leiti aga ühest Austria garaazist üles 1902. aastast seal seisnud elektriauto, mille oli neli aastat varem ehitanud sama mees. Nüüd on see auto väljas firma muuseumis Stuttgart-Zuffenhausenis, ja ametlikuks nimeks on tal Egger-Lohneri elektrisõiduk C.2 Phaeton ehk P1. Auto looja töötas sel ajal nimelt Jacob Lohneri heaks ja kui neljarattalisust mitte arvestada, polnud sel just palju seoseid firma tänapäeval toodetavate autodega. Auto tagaosale kinnitatud elektrimootor võimaldas autol liikuda ligi 34 km/h. Jõudu ammutas ta elektriakudest. Autol oli ka kiiruse kontrollija, millel oli kuus käiku edasi liikumiseks, kaks käiku tagurdamiseks ja neli käiku auto pidurdamiseks. Viini tänavail nähti seda autot sõitmas 26. juunil 1898. Aasta hiljem Berliini linnavõidusõidul osutus auto ka kõige energiaefektiivseimaks autoks, ning nelja reisijaga auto roolis oli tema looja isiklikult, ületades võidusõidu esimesena, 18 minutit enne lähimat konkurenti. Kes oli pildil oleva elektriauto looja?

33. 2014. a jaanuaris jõudis lõunapoolusele Juan Menéndez Granados. 1200 km läbimiseks kulus tal 46 päeva ja kuigi lõunapoolusel on käidud juba üle sajandi, on tema esimene, kes jõudis sinna sel moel? Kuidas?
34. 2014. a aprillis avastati Heartbleed. Ehkki neid on palju avastatud ka varem, oli nimetatu esimene, mis sai endale nime, logo ja veebilehekülje. Millega on tegemist.
35. 1998 valmis tänapäevakunsti taies, mida näete pildil. Seda müütati läbi Christie's oksjonimaja, õnnelikuks uueks omanikuks sai kunstikolleksionäär Charles Saatchi, telekokk Nigella Lawsoni eksmees. Kes on selle taiese looja? Olgu vihjeks, et küsitava perekonnanime kasutab pseudonüümiks üks 1972. aastal sündinud Ameerika muusik.

... JA VEEL MÕNDA SIITKANDIST

36. Kūsitav (1793-1823) oli Tartu Ūlikooli kirurgiaprofessori ja rektori (1834-35) abikaasa, kellesse oli armunud Puškini hea sõber, luuletaja Vassili Źukovski, kes mõnda aega Tartus elas. Teda peetakse Puškini poemi „Jevgeni Onegin“ tegelaskuju Tatjana Larina prototüübiks. Tema haud asub Tartus Uspenski kalmistul. Kes?

37. Mis aastaga on tegemist?

- ✓ Valmis esimene Eestis kavandatud ja ehitatud elektronarvuti Stern
- ✓ Turule tuli esimene dieetkoola (TaB Cola)
- ✓ U.S.A. lendur Joseph A. Walker tõusis rakettlennukiga 105 900 m kõrgusele
- ✓ Iseseisvusid Sansibar ja Keenia
- ✓ Nobeli kirjanduspreemia sai kreeklane Giorgos Seferis
- ✓ Sündisid Toomas Lunge, Lars Ulrich (Metallica trummar) ja Arunas Norvaišas (Leedu kabetaja)
- ✓ Surid Johannes XXIII, Otto Struve (astronoom), Paul Hindemith ja Artur Terras

38. Salu Juhan ja ta sõbrad arutasid omal ajal, et ei taha õppida imperialistide räägitavat inglise keelt. Kui juba võõrkeel, siis olgu selleks kuuba keel. Pange „kuuba keelde“ meie hüüd „Ükskord me võidame niikuinii!“. Seda on nad Kuubal hüüdnud küll ja ka Valdur Põld koos Väinoga teavad seda.

39. Pildil on *Epirrhoe ***ensis Möls*, eesti keeles *** kirivaksik. Kirjutage tärnide asemele sobiv sõna.

40. Kus asub ja keda kujutatakse?

1. Aija Kukule
2. Albert Stepanjan
3. Püha Peetrus (Siimon Peetrus)
4. Anita Ekberg
5. Franz Joseph Haydn „Die Schöpfung“- Loomine
6. Härjassaare mägi
7. Balti...
8. Pontecorvo
9. Valge vesiroos
10. Võrokeste saunakombestik UNESCO vaimse pärandi nimekirjas (pildil Eda Veeroja)
11. Nõiaprotsessi ohver (1640. a)
12. Lena Lilleste
13. Ligety. Ligeti.
14. Kurmet (Urmet; lt kurmis = mutt)
15. Lapidus
16. Meä keel
17. Mihhail Gorbatšov
18. Klaveri pedaalid
19. Valgevene
20. Kohv
21. Käguvaablased (-vamplased), muneb elusasse röövikusse
22. Nutria
23. Laniakea
24. Levofoobia – hirm vasakul pool asuvate asjade ees, dekstrofoobia – hirm paremal pool asuvate asjade ees
25. Hobune (uuemad on „auto“ ja „buss“)
26. Volovan
27. Toored tükeldatud aedviljad, nagu nt porgand, seller, kurk, brokoli
28. Paella („temakesele“ = para ella)
29. Piirivalve
30. David Hasselhof
31. Amarok
32. Porsche
33. Jalgratas
34. Turvaauk
35. Tracy Eminem
36. Maria Moier
37. 1963
38. Venceremos
39. Tartu
40. Hiiumaa vägilane **Leiger** (skulptor Kalju Reitel, 1991). **Kassari** poolsaarel